

Owocanka południówka (*Ceratitis capitata* (Wiedemann))

Szkodnik owoców importowanych do Polski

Podstawowe informacje

Owocanka południówka (*Ceratitis capitata* (Wiedemann)) to muchówka pochodząca z tropikalnej części Afryki, skąd rozprzestrzeniła się na obszar śródziemnomorski tego kontynentu i Europy oraz do niektórych krajów Ameryki Północnej i Południowej. W Europie występuje głównie w krajach basenu Morza Śródziemnego (gatunek znany z: Albanii, Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Cypru, Czarnogóry, Francji, Grecji, Hiszpanii, Malty, Portugalii, Rosji, Serbii, Słowenii, Włoch, Ukrainy i Turcji). W Unii Europejskiej nie podlega obowiązkowi zwalczania.

Owad jest ciepłolubnym gatunkiem polifagicznym, którego larwy rozwijają się w owocach bardzo wielu, nie spokrewnionych ze sobą gatunków roślin. W Europie do ważnych gospodarczo roślin żywicielskich zalicza się: jabłoni (*Malus pumila*), awokado (*Persea americana*), *Citrus* spp., figę (*Ficus carica*), kiwi (*Actinidia deliciosa*), mango (*Mangifera indica*), nieszpulkę (*Mespilus germanica*), gruszę (*Pyrus comunis*) oraz *Prunus* spp. (w szczególności brzoskwinie (*P. persica*)), ale praktycznie atakowane mogą być wszystkie drzewa owocowe. Gatunek był również notowany na roślinach dziko rosnących. W Polsce nie występuje. Do kraju trafia w przesyłkach materiału importowanego, głównie owoców cytrusowych.

Jaja są składane pod skórka roślin żywicielskich. Larwy rozwijają się w miąższu owoców. Przepoczwarczenie odbywa się w podłożu, przy roślinie żywicielskiej. Szkodnik praktycznie nie przeżywa w temperaturach poniżej 0°C.

Jaja są lekko zakrzywione, długości ok. 1 mm, gładkie i lśniące białe. Larwy muchówki są beznogie, ze słabo wykształconą głową, barwy białawej. W pełni wyrosnięta larwa osiąga długość ok. 6,5–9 mm. Poczwaraka typu wolnego, przyjmuje postać ciemnoczerwonej bobówki. Dorosłe muchówki osiągają długość ok. 3,5–5 mm. Ich ciało jest żółtawe z brązowym odcieniem. Wierzch tułowia pokryty czarno-białym wzorem, odwłok z jasnym poprzecznym paskowaniem. Oczy czerwono-purpurowe, opalizujące (u żywych owadów). Skrzydła przezroczyste, z charakterystycznym wzorem w postaci dobrze rozwiniętych żółtych pasów. U samców na głowie występuje para szczecin o ciemnym, łopatkowatym zakończeniu wierzchołka.

Objawy występowania

Larwy rozwijają się w owocach roślin żywicielskich. Samice składają jaja tuż pod skórka owoców, nakładając pokładelkiem ich powierzchnię. W miarę upływu czasu skórka wokół miejsca złożenia jaj może ciemnieć i zapadać się, w przypadku owoców zawierających dużo cukru, może on pojawiać się w postaci granulek wokół nakłuc, a w przypadku owoców z dużą zawartością soku może on wypływać z otworu zrobionego pokładelkiem przez samice. Larwy drążą wewnątrz owocu wyjadając jego zawartość. Wygryzione chodniki często wypełniają kropelki mętnej cieczy. Symptomami zewnętrznymi zasiedlenia w tym okresie może być mięknięcie owoców, zapadanie się, ciemnienie i pęknięcie skórki w miejscach żerowania larw, wycieki soku i gumi. Miąższ jest poprzecinany korytarzami, traci swoją zwartą strukturę, często rozpada się i gnije; wewnątrz widoczne są białawe larwy muchówek.

Sposoby wykrywania obecności

Wykrywanie szkodnika opiera się na prowadzeniu oceny wizualnej roślin w celu stwierdzenia objawów jego występowania oraz obecności różnych stadiów rozwojowych tego owada. Podczas prowadzenia inspekcji w pierwszej kolejności zwracać uwagę na owoce, które posiadają uszkodzenia, są nietypowo wykształcone, różnią się od pozostałych rozmiarem itp. Owoce uważnie przeglądać w poszukiwaniu zewnętrznych objawów występowania szkodników. Trzeba je również przeciąć, aby stwierdzić obecność owadów wewnątrz. W wysokiej temperaturze otoczenia, całkowicie wyrosnięte larwy wyjęte z owoców, wyginają się i wielokrotnie „skaczą” na odległość ok. 2,5 cm. Oprócz samych owoców należy również przeglądać opakowania, w których się znajdują. Larwy opuszczają owoce przed przepoczwarczeniem i można je odnaleźć w materiale opakowaniowym. W związku z tym mogą w nim znajdować się również poczwarki. Do wykrywania obecności szkodnika można stosować pułapki feromonowe.

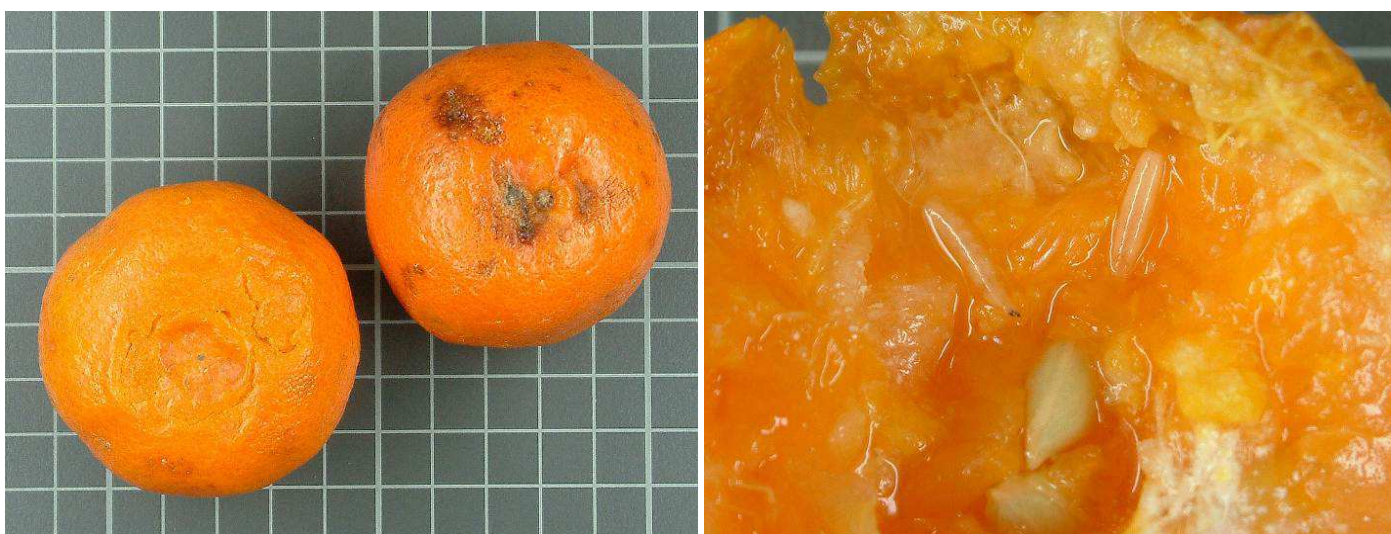
W przypadku konieczności przekazania odłowionych okazów do analizy laboratoryjnej, należy przesyłać owady uśmiercone, w odpowiedni sposób zakonserwowane lub żywe szkodniki wraz z częścią rośliny, w której żerują. Ostateczna i pewna identyfikacja powinna być przeprowadzona w warunkach laboratoryjnych z wykorzystaniem mikroskopu.

Owocanka południówka (*Ceratitis capitata* (Wiedemann))

Szkodnik owoców importowanych do Polski



Postać dorosła owocanki południówki: z lewej samica (fot. UGA 1317085, Scott Bauer, USDA Agricultural Research Service, Bugwood.org), z prawej szczegóły budowy głowy samca (fot. UGA1317083, USDA ARS Photo Unit, USDA Agricultural Research Service, Bugwood.org).



Uszkodzenia owoców mandarynki spowodowane przez larwy owocanki południówki z lewej widoczne uszkodzenia na powierzchni, z prawej larwy w miąższu.

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.